Z diskuse v Právu lidu

Johann Wolfgang Brügel (Londýn)

Právo lidu (Curych) č. 3/1980

. . . Jako německý sociální demokrat z Československa, který se po celý svůj život zasazoval za demokratické řešení česko-německého problému, vítám Bohemovo stanovisko z plného srdce. Je to první systematická a všechny aspekty zohledňující česká studie, která po důkladné úvaze dochází k naprostému odmítnutí toho, co bylo v letech 1945/46 vychvalováno jako jediné možné „řešení" česko-německého problému.

Už v londýnském exilu nás čeští soudruzi upozorňovali, že by bylo naší povinností, abychom shromáždili materiál, schopný varovat českou veřejnost před následky odsunu. Pustili jsme se tehdy s Leopoldem Goldschmidtem a Waltrem Kolarzem do práce a vyložili jsme v obšírném memorandu, že by vysídlení Němců z Čech, Moravy a Slezska bylo zhoubné nejen pro přímé postižené, ale že by mělo tragické následky i pro český národ.

Nemohli jsem tehdy tušit, že budoucnost potvrdí v takovém rozsahu naši předpověď, vždyť jsme námitky podložili především hospodářskými argumenty. Zdálo se nám hotovým šílenstvím, aby se země v období nutné poválečné znovuvýstavby sama zbavila podstatné části svého průmyslového dělnictva. (...)

Jestliže zkoumáme roli českých sociálních demokratů, klade se otázka, zda nebylo možno najít poněkud více porozumění pro tragickou situaci německých soudruhů, kteří se bez vlastní viny dostali pod kola dějin. 5. října 1945 se mi podařilo přimět Blažeje Vilíma, generálního tajemníka české strany, k rozhovoru s německými soc. dem. funkcionáři z celé země. Trpce si mu stěžovali, že se s nimi nezachází o mnoho lépe než s nacisty, ačkoli republice a demokracii vždy zůstali věrni. Bohužel bylo jedinou Vilímovou reakcí, zeptat se nás, co soudíme o dobrovolném vystěhování německých sociálních demokratů do Německa. Chápali jsme dilema našich českých soudruhů: byli zaklíněni mezi tradičním nacionalismem české pravice a (z politických důvodů předstíraným) šovinismem komunistů; nemohli dělat zcela samostatnou politiku. Museli jsme ovšem poukázat na to, že by se o dobrovolném vystěhování dalo diskutovat teprve po zajištění našich základních lidských práv jako občanů státu. (...) Vděčně zde chci zaznamenat, že se ministr Václav Majer zasazoval v r. 1946 o volební právo pro německé odpůrce Hitlera. Dokonce ministerstvo národní obrany podporovalo takovou výjimku alespoň ve prospěch německých vojáků čs. zahraniční armády. Ale prosadit se to nepodařilo: dokonce i ti Němci, jejichž čs. státní příslušnost byla mimo pochybnost, byli ve své vlastní zemi z práva volit vyloučeni.

Nezmiňuji se o těchto podrobnostech proto, abych si po 35 letech postěžoval. Uvádím je jako argument proti těm, kteří tehdejší postup omlouvají jako součást celoevropské reakce na brutalitu třetí říše. Bylo opravdu nezbytné, aby pod touto reakcí trpěli i **němečtí spojenci čs. demokracie?**

Nikdo si nemůže přát nové stěhování národů. Jediné, oč dnes jde, je přesvědčit co nejvíce těch, kteří tehdejší události stále ještě nazírají očima let 1945/46, že to bylo hledisko pochybené od samého počátku. Jen z tohoto poznatku mohou vyrůst základy pro demokratičtější porozumění mezi Čechy a Němci, nikdy z urputného setrvávání na dávno přežitých pozicích.